



EUROOPAN KOMISSIO

Bryssel 7.9.2011
KOM(2011) 540 lopullinen
2011/0238 (COD)

Ehdotus

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON PÄÄTÖS

**energian alalla tehtyjä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden hallitustenvälisiä
sopimuksia koskevan tietojenvaihtomekanismin perustamisesta**

PERUSTELUT

Eurooppa-neuvoston 4. helmikuuta 2011 annetuissa päätelmissä todetaan, että unionin ja jäsenvaltioiden toimet on sovittava paremmin yhteen, jotta voidaan varmistaa yhtenäisyys ja johdonmukaisuus EU:n ulkosuhteissa keskeisiin tuottaja-, kauttakuljetus- ja kuluttajamaihin. Tämän perusteella neuvosto pyysi jäsenvaltioita ilmoittamaan 1. tammikuuta 2012 alkaen komissiolle kaikki uudet ja jo voimassa olevat kahdenväliset energiasopimuksensa kolmansien maiden kanssa.¹

Tämä ehdotus koskee Eurooppa-neuvoston päätelmiin perustuvaa mekanismia ja yksityiskohtaisia menettelyjä, joiden avulla jäsenvaltiot ja komissio voivat vaihtaa tietoja hallitustenvälisistä sopimuksista eli jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisistä oikeudellisesti sitovista sopimuksista, jotka todennäköisesti vaikuttavat energian sisämarkkinoiden toimintaan tai energian toimitusvarmuuteen Euroopan unionissa.

Ehdotuksella täydennetään energiantoimitusten varmuudesta ja kansainvälisestä yhteistyöstä annettua komission tiedonantoa ”EU:n energiapolitiikka: yhteistyö rajanaapureiden kanssa”².

1. POLIITTINEN TAVOITE

Tuontien energian osuus Euroopan unionissa kasvaa jatkuvasti.³ Jäsenvaltiot ja energia-alan yritykset pyrkivätkin löytämään uusia energialähteitä EU:n ulkopuolelta. Kolmansien maiden suurten energiantoimittajien kanssa käytäviä neuvotteluja on yleensä tuettava poliittisesti tekemällä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden hallitustenvälisiä sopimuksia. Tällaisista hallitustenvälisistä sopimuksista neuvotellaan yleensä kahdenvälisesti, ja niitä käytetään myös yksityiskohtaisempien kaupallisten sopimusten lähtökohtana.

Euroopan unionin sähkö- ja kaasumarkkinoiden vapauttamisen jälkeen jäsenvaltiot ovat etenkin kolmannen energiapaketin⁴ täytäntöönpanon avulla tarkistaneet energialainsäädäntöään merkittävästi. Näiden lainsäädäntöön tehtyjen tarkistusten noudattaminen ei ole aina kolmansien maiden energiantoimittajien kaupallisten etujen mukaista. Koska toimituksista voi tulla pula, jäsenvaltioihin kohdistuu entistä suurempaa painetta suostua kolmansien maiden kanssa tehdyissä hallitustenvälisissä sopimuksissa sääntelyä koskeviin myönnytyksiin, jotka eivät ole unionin energialainsäädännön mukaisia. Tällaiset sääntelyä koskevat myönnytykset vaarantavat unionin energian sisämarkkinoiden asianmukaisen toiminnan.

Kun hallitusten välillä esimerkiksi tehdään sopimus tietyn kaasuputkihankkeen tukemisesta, sopimukseen ei saa sisällyttää lausekkeitä, joilla tietylle kaasuntoimittajalle varataan oikeus tehdä sopimuksia putken koko kapasiteetin tai osittaisen kapasiteetin osalta, ellei tällaista lauseketta sallita unionin lainsäädännössä. Tämä edellyttäisi asiasta vastaavien jäsenvaltioiden

¹ Energia-neuvosto vahvisti päätelmän 28. helmikuuta 2011 pidetyssä kokouksessa seuraavasti: ”Parempi ja oikea-aikainen tietojenvaihto komission ja jäsenvaltioiden välillä, johon kuuluu se, että jäsenvaltiot ilmoittavat komissiolle uusista ja voimassa olevista kahdenvälisistä energiasopimuksistaan kolmansien maiden kanssa.”

² KOM(2011) 539.

³ Vuotta 2030 koskevien ennusteiden mukaan kolmansista maista tuodun energian osuus voi olla yhteensä jopa 57 prosenttia.

⁴ EUVL L 211, 14.8.2009.

ja unionin viranomaisten päätöstä, jonka mukaan unionin energialainsäädännössä asetetuista kolmansien osapuolten käyttöoikeuksia koskevista vaatimuksista myönnetään kyseisen lainsäädännön ehtojen mukainen vapautus. Muussa tapauksessa sopimus ei ole unionin lainsäädännön mukainen, eikä sillä taata oikeusvarmuutta investoijille. Putkihankkeelle ei myöskään voida myöntää mahdollista EU:n rahoitusta. Koska jäsenvaltiot eivät voi vain yksipuolisesti muuttaa kolmansien maiden kanssa tehtyjä hallitustenvälisiä sopimuksia, vaikka jotkin niiden säännöksistä olisivat sisämarkkinasääntöjen vastaisia, lainsäädännön vastaisia säännöksiä sisältävien hallitustenvälisten sopimusten takia jäsenvaltioiden oikeudelliset velvollisuudet ovat ristiriidassa, mikä uhkaa unionin energian sisämarkkinoiden asianmukaista toimintaa. Tämän vuoksi jäsenvaltiot eivät saa tehdä tällaisia sopimuksia.

Venäjän federation ja Ukrainan välisen tammikuussa 2009 käydyn kaasukiistan aikana kävi ilmi, että jos sisämarkkinat eivät toimi asianmukaisesti, EU on tavallista haavoittuvaisempi toimitusvarmuutta koskeville uhkille. Tämän vuoksi on tärkeää, että jäsenvaltiot ja komissio tietävät, kuinka paljon ja mistä lähteistä EU:n alueelle tuodaan energiaa.

Jotta nämä ongelmat voitaisiin ratkaista, tietojen vaihtamista voimassa olevista, väliaikaisesti sovellettavista ja tulevista hallitustenvälisistä sopimuksista on tehostettava jäsenvaltioiden välillä sekä jäsenvaltioiden ja komission välillä. Näin edistetään unionin energiapolitiikan koordinoitua unionin tasolla ja sen tehokasta täytäntöönpanoa. Lisäksi parannetaan yksittäisten jäsenvaltioiden neuvotteluasemaa kolmansien maihin verrattuna, taataan toimitusvarmuus ja unionin energian sisämarkkinoiden asianmukainen toiminta, lisätään investointipäätösten oikeusvarmuutta ja annetaan hankkeelle mahdollisuus EU:n rahoituksen saamiseen. Hallitustenvälisten sopimusten avoimuuden parantaminen lisää yhteenkuuluvuuden hengessä unionin energia-alan ulkosuhteiden johdonmukaisuutta ja antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden hyödyntää unionin poliittista ja taloudellista painoarvoa ja unionin lainsäädäntöä koskevaa komission asiantuntemusta. Tämän vuoksi säädetäänkin, että jäsenvaltiot voivat pyytää komissiolta apua neuvottelujen aikana. Komissio voi siten uuden välineen kautta antaa jäsenvaltioille todellista tukea.

2. TOIMINTAMALLIT JA SIDOSRYHMIEN KUULEMINEN

Ehdotuksen vähäisten taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten perusteella katsotaan, että virallinen vaikutustenarviointi ei ole tarpeen. Esitettyjen poliittisten tavoitteiden perusteella komissio on kuitenkin arvioinut useita vaihtoehtoja, joilla Eurooppa-neuvoston päätelmät voidaan saattaa tarkoin käytäntöön. EU:n energiapolitiikan ulkoista ulottuvuutta koskeva julkinen kuuleminen järjestettiin 21. joulukuuta 2010–7. maaliskuuta 2011. Kuulemisessa esitettiin kysymyksiä siitä, olisiko hallitustenvälisiin sopimuksiin liittyviä jäsenvaltioiden ja komission toimia sovittava yhteen toimitusvarmuuden ja EU:n energian sisämarkkinoiden asianmukaisen toiminnan varmistamiseksi. Kuulemisessa saatiin yli 90 vastausta. Saaduissa vastauksissa korostettiin unionin tärkeää asemaa luotettavien oikeudellisten ja institutionaalisten puitteiden edistämiseksi, jotta sen tärkeimpien energiantoimittajien ja kauttakulkumaiden kanssa voidaan solmia molempia osapuolia hyödyttäviä suhteita. Energia-alan asiantuntijoiden kanssa pidettiin kokous Brysselissä 6. huhtikuuta 2011.

Nykytilanne

Komissio ei tällä hetkellä tiedä suurimmasta osasta jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden hallitustenvälisistä sopimuksista, koska sille ei tarvitse ilmoittaa kattavasti tällaisista sopimuksista.⁵ Komissio arvioi, että jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden hallitusten välillä on tehty noin 30 öljysopimusta ja noin 60 kaasusopimusta.⁶ Sopimukset koskevat todennäköisesti kolmansista maista unioniin tuotavan öljyn tai kaasun määrää tai ehtoja, joita sovelletaan kyseisen määrän toimittamiseen kiinteän infrastruktuurin avulla. Jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden hallitustenvälisen sähköä koskevien sopimusten kokonaismäärä arvioidaan vähäisemmäksi. Yhtenä sopimuksena on Valko-Venäjän, Venäjän, Viron, Liettuan ja Latvian välinen niin sanottu BRELL RING -sopimus Baltian maissa sijaitsevien verkkojen toiminnasta ja käytöstä. Vastaavanlaisia sopimuksia on todennäköisesti tehty myös Balkanin maiden kanssa, sillä kolmansien maiden verkot on siellä liitetty EU:n jäsenvaltioiden verkkoihin. On mahdotonta arvioida tarkkaan, kuinka usein tällaisia hallitustenvälisiä sopimuksia tarkistetaan tai kuinka monia uusia sopimuksia tehdään. Jäsenvaltioilla ei myöskään ole käytettävissään mekanismeja, jonka avulla ne voisivat pysyä ajan tasalla alan kehitymisestä 27 jäsenvaltiossa. Vaikka joitakin avoimuutta koskevia vaatimuksia on jo asetettu⁷, ne koskevat vain kaasualaa (voimassa olevia hallitustenvälisiä sopimuksia ja uusia sopimuksia niiden tekemisen jälkeen) sekä tiedonvaihtoa komission ja jäsenvaltioiden välillä (ei tiedonvaihtoa itse jäsenvaltioiden välillä). Jo tämän perusteella ne eivät riitä vastaamaan Eurooppa-neuvoston päätelmiin. Nykytilanne on siten epätydyttävä, ja komissio onkin päättänyt ehdottaa uuden, yksityiskohtaisemman ja kattavamman tietojenvaihtomekanismin perustamista.

Oikeudellinen väline vai vapaaehtoiset toimenpiteet

Unionin tasolla tapahtuva koordinointi edellyttää avoimuutta, joka voidaan varmistaa vain yksiselitteisillä velvoitteilla siitä, miten tietoja hallitustenvälisistä sopimuksista on vaihdettava jäsenvaltioiden välillä sekä jäsenvaltioiden ja komission välillä. Vaikka ehdotettuun mekanismiin on sisällytetty myös oikeudellisesti sitomattomia osia, kuten säännöksiä vakiolausekkeiden yhteisestä laatimisesta, vapaaehtoisilla toimenpiteillä ei tähän mennessä ole sinällään voitu taata riittävää tietojenvaihtoa sen varmistamiseksi, että jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden väliset sopimukset ovat lainsäädännön mukaisia ja niillä ei ole kielteistä vaikutusta unionin energian sisämarkkinoiden asianmukaiseen toimintaan. Näin ollen ainoana vaihtoehtona on oikeudellinen väline, jolla tietojenvaihdosta tehdään pakollista ja jolla taataan asetettujen poliittisten tavoitteiden saavuttaminen. Sopivin vaihtoehto on päätös.⁸

⁵ Tähän mennessä on asetettu vain yksi vaatimus, josta säädetään toimista kaasunsaannin turvaamiseksi ja neuvoston direktiivin 2004/67/EY kumoamisesta 20 päivänä lokakuuta 2010 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 994/2010 (kaasunsaannin turvaamista koskeva asetusta) (EUVL L 295, 12.11.2010, s. 1–22) 13 artiklan 6 kohdassa. Kyseisellä säännöksellä jäsenvaltiot veloitetaan ilmoittamaan komissiolle hallitustenvälisistä sopimuksista kaasun alalla. Voimassa olevista hallitustenvälisistä sopimuksista on ilmoitettava 3. joulukuuta 2011 mennessä.

⁶ Kun huomioon otetaan muutamia tiedossa olevia jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden hallitustenväliset sopimukset, esimerkiksi sopimus South Stream -kaasuputkesta, tämä erittäin varovainen arvio esitetään olettaen, että useat jäsenvaltiot ovat tehneet tällaisia hallitustenvälisiä sopimuksia tärkeimpien öljyn ja kaasun toimittajien kanssa etenkin, kun kyseessä ovat öljyn tai kaasun putkikuljetukset.

⁷ Katso kaasunsaannin turvaamista koskevan asetuksen 13 artiklan 6 kohta.

⁸ Vaikka asetusta ja päätös ovat molemmat mahdollisia, päätös katsotaan sopivammaksi vaihtoehdoksi, koska tämä oikeudellinen väline ei vaikuta suoraan henkilöihin, vaan koskee yksinomaan jäsenvaltioita.

Soveltemisala

Jotta neuvoston päätelmät saatetaan tarkoin käytäntöön, päätöksen on koskettava kaikkia voimassa olevia, väliaikaisesti sovellettavia ja uusia hallitustenvälisiä sopimuksia, jotka todennäköisesti vaikuttavat energian sisämarkkinoiden toimintaan tai EU:n energian toimitusvarmuuteen, koska nämä kaksi näkökohtaa liittyvät erottamattomasti toisiinsa. On erityisen tärkeää, että päätöksellä säännellään kaikkia hallitustenvälisiä sopimuksia, jotka vaikuttavat kaasun, öljyn tai sähkön toimittamiseen kiinteän infrastruktuurin (kuten putkien ja verkkojen) kautta tai EU:hun tuotavan energian kokonaismäärään.

Tietojenvaihdon oikea-aikaisuus

Vaikuttaa siltä, että muiden jäsenvaltioiden ja komission varhainen tiedottaminen tulevista hallitustenvälisistä sopimuksista on ratkaisevan tärkeässä asemassa. Myös jo voimassa olevien hallitustenvälisten sopimusten sisällöstä on saatava täysimääräiset tiedot. Tämän takia on olennaista, että jäsenvaltiot ensinnäkin ilmoittavat komissiolle siitä, että ne aikovat käynnistää neuvottelut, ja että ne välittävät komissiolle hallitustenvälisen sopimuksen ratifioitun version. Komission on oltava keskeisessä asemassa näiden tietojen pikaisessa välittämisessä muille jäsenvaltioille. Jäsenvaltioiden pyynnöt luottamuksellisesta käsittelystä on kuitenkin otettava huomioon.

Jos tietoja ei vaihdeta jo neuvottelujen aikana, tuleviin hallitustenvälisiin sopimuksiin on vaikea vaikuttaa niin, että ne saataisiin unionin energialainsäädännön ja toimitusvarmuutta koskevan unionin politiikan mukaisiksi. Käyttämättä jäisi myös mahdollisuus luoda suurten energiahankkeiden ja myöhemmän rahoituksen vaatima oikeusvarmuus hallitustenvälisten sopimusten aseman ja voimassaolon osalta. Tämä vaikuttaisi vahingollisesti investointeihin ja sitä kautta energian toimitusvarmuuteen unionissa.

Nykyinen rikkomusmenettelyinä toteutettava jälkitarkastusmekanismi ei ole tehokkain ratkaisu.⁹ Tämä johtuu siitä, että kun hallitustenväliset sopimukset on tehty ja varsinkin kun ne on ratifioitu, jäsenvaltiot eivät voi yksipuolisesti muuttaa sopimuksia, vaikka niiden tietyt säännökset katsottaisiin sisämarkkinasääntöjen vastaisiksi. Sen sijaan jäsenvaltioiden on neuvoteltava hallitustenvälisistä sopimuksista uudestaan kyseisten kolmansien maiden kanssa. Tämän vuoksi on ratkaisevan tärkeää, että neuvottelujen aikana pidetään jatkuvasti yhteyttä ja vaihdetaan tietoja ja että yhteensopivuus voidaan tarkastaa asianosaisen jäsenvaltion tai komission pyynnöstä ennen hallitustenvälisen sopimuksen tekemistä. Lisäksi ehdotetaan, että jäsenvaltiot voivat pyytää komission yksiköiltä apua neuvottelujen aikana. Näistä tietojenvaihtomekanismeista saatujen kokemusten perusteella voidaan laatia yhdessä vapaaehtoisia vakiolausekkeita, joita jäsenvaltiot voivat käyttää tulevilla hallitustenvälisissä sopimuksissa. Tällaisten vakiolausekkeiden avulla voidaan välttää hallitustenvälisten sopimusten ja unionin lainsäädännön väliset ristiriidat.

Pakollinen ennakkotarkastus tai entistä joustavampi yhteensopivuuden tarkastaminen

Kaikkiin asiaan liittyviin hallitustenvälisiin sopimuksiin sovellettavaa kattavaa ja pakollista ennakkotarkastusmekanismia ei suositella, koska se aiheuttaisi jäsenvaltioille tarpeettoman

⁹ On pantava merkille, että komissio voi voimassa olevista hallitustenvälisistä sopimuksista ilmoittamisesta huolimatta käynnistää tarvittaessa rikkomusmenettelyjä, jos tietyssä tapauksessa voidaan osoittaa, miten tietyllä sopimuksella rikotaan sisämarkkinasääntöjä.

suurta taakkaa ja viivästyttäisi kaikkien tulevien hallitustenvälisten sopimusten tekemistä ainakin muutamalla kuukaudella.

Sen sijaan riittäväksi ratkaisuksi katsotaan entistä joustavampi yhteensopivuuden tarkastusmekanismi, jonka yhteydessä komissio arvioi omasta pyynnöstään tai hallitustenvälisestä sopimuksesta neuvottelevan jäsenvaltion pyynnöstä ennen sopimuksen tekemistä neuvoteltavana olevan sopimuksen yhteensopivuutta unionin lainsäädännön kanssa. Jos yhteensopivuuden tarkastus on tehty kyseisen jäsenvaltion tai komission pyynnöstä ja komissio ei ole neljän kuukauden kuluessa esittänyt yksiselitteistä lausuntoa asiasta, katsotaan, että komissio ei ole esittänyt vastalauseita. Näin varmistetaan, että neuvotteluja ei viivytetä kohtuuttomasti.

Ehdotetulla vaihtoehdolla unionille annetaan huomattavasti suuremmat valmiudet edistää energian sisämarkkinoiden asianmukaista toimintaa ja taata energian toimintavarmuus ja suurten energiahankkeiden toteuttaminen niin, että unionin neuvotteluvoimaa käytetään koordinoitusti ja näin ollen tehokkaasti. Tässä yhteydessä ehdotuksen myönteiset vaikutukset ovat suuremmat kuin se melko vähäinen lisätaakka, joka jäsenvaltioille aiheutuu kolmansien maiden kanssa neuvoteltaviin hallitustenvälisiin sopimuksiin sovellettavista avoimuusvaatimuksista.

3. EHDOTUKSEEN LIITTYVÄT OIKEUDELLISET NÄKÖKOHDAT

Ehdotuksen tarkoituksena on muuntaa 4. helmikuuta 2011 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston päätelmät mekanismiksi, jossa esitetään yksityiskohtaiset menettelyt hallitustenvälisiä sopimuksia koskevien tietojen vaihtamiseksi jäsenvaltioiden ja komission välillä. Näin halutaan edistää koordinoitua unionin tasolla, varmistaa toimitusvarmuus ja unionin energian sisämarkkinoiden asianmukainen toiminta sekä parantaa investointipäätösten oikeusvarmuutta.

Jäsenvaltioiden on yksittäisen valtion tasolla vaikea varmistaa, että nämä poliittiset tavoitteet saavutetaan. Jäsenvaltioilla ei tällä hetkellä ole riittävästi tietoa, jotta ne voisivat määrittää hallitustenvälisten sopimustensa yleiset vaikutukset toimitusvarmuustilanteeseen EU:ssa. Jäsenvaltioiden omilla arvioilla unionin energiasääntöjen asianmukaisesta täytäntöönpanosta kyseisissä hallitustenvälisissä sopimuksissa ei myöskään luoda riittävää oikeusvarmuutta investoijille. Unionin tasolla tapahtuvalla koordinoinnilla voidaan edistää kaikkien edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamista. Koska ehdotetulla tietojenvaihdolla vahvistetaan jäsenvaltioiden neuvotteluasemaa kolmansiin maihin nähden, sillä varmistetaan unionin sääntöjen ja politiikan asianmukainen täytäntöönpano. Tämän ansiosta huomioon voidaan ottaa kansallisten näkökohtien sijaan toimitusvarmuustilanne koko EU:ssa. Yhteisesti laadittujen vakiolausekkeiden käytöllä ja ehdotetulla yhteensopivuuden tarkastamisella voidaan myös parantaa investoijien kokemaa oikeusvarmuutta hallitustenvälisen sopimuksen ja EU:n lainsäädännön välisen yhteensopivuuden todennäköisyyden suhteen. Näin ollen ehdotus vastaa toissijaisuusperiaatetta. Ehdotus on myös suhteellisuusperiaatteen mukainen, koska tarkastelluilla vapaaehtoisilla vaihtoehdoilla ei voida taata riittävää tietojenvaihtoa sen varmistamiseksi, että poliittiset tavoitteet saavutetaan.

Hallitustenväliset sopimukset määritellään jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden väliseksi oikeudellisesti sitoviksi sopimuksiksi, jotka todennäköisesti vaikuttavat energian sisämarkkinoiden toimintaan tai energian toimitusvarmuuteen EU:ssa.

Päällekkäisyyksien välttämiseksi hallitustenväliset sopimukset, joiden erityisestä ilmoittamisesta komissiolle säädetään jo muissa EU:n säädöksissä, on jätetty ehdotuksen soveltamisalan ulkopuolelle, lukuun ottamatta sellaisia hallitustenvälisiä sopimuksia, jotka on toimitettava komissiolle kaasunsaannin turvaamista koskevan asetuksen nojalla.¹⁰ Lisäksi ehdotetaan, että uusi mekanismi koskee kaupallisten toimijoiden välisiä sopimuksia ainoastaan siinä tapauksessa, että kyseisiin kaupallisiin sopimuksiin nimenomaisesti viitataan hallitustenvälisessä sopimuksessa.

Jäsenvaltioiden on lähetettävä kaikki niiden ja kolmansien maiden välillä tehty voimassa olevat ja väliaikaisesti sovellettavat hallitustenväliset sopimukset komissiolle viimeistään kolmen kuukauden kuluttua ehdotetun päätöksen voimaantulosta. Komissiolle on myös ilmoitettava mahdollisimman aikaisin siitä, että jäsenvaltiot aikovat käynnistää neuvottelut tulevista hallitustenvälisistä sopimuksista tai tarkistaa voimassa olevia hallitustenvälisiä sopimuksia. Komissiolle on tiedotettava neuvotteluista säännöllisesti. Komission on pyynnöstä osallistuttava neuvotteluihin tarkkailijana. Tässä yhteydessä jäsenvaltiot voivat myös pyytää komissiolta apua kolmansien maiden kanssa käytävien neuvottelujen aikana.

Kun hallitustenvälinen sopimus on ratifioitu, ratifioitu teksti on toimitettava komissiolle. Hallitustenväliset sopimukset on toimitettava kokonaisuudessaan, mukaan luettuina niiden liitteet, muut tekstit, joihin niissä viitataan, ja kaikki niihin tehty tarkistukset. Komissio antaa kaikki vastaanotetut tiedot jäsenvaltioiden saataville tietokannan avulla. Kun jäsenvaltio toimittaa tiedot komissiolle, se voi ilmoittaa, ovatko jotkin toimitettujen sopimusten tiedot katsottava luottamuksellisiksi.

Komission on edistettävä jäsenvaltioiden välistä koordinoitua, jotta voidaan arvioida hallitustenvälisiin sopimuksiin liittyvää kehitystä, määrittää yhteisiä ongelmia ja ratkaisuja sekä laatia vakiolausekkeita, joita jäsenvaltiot voivat käyttää tulevilla hallitustenvälisissä sopimuksissa.

Lisäksi komissiolla on omasta aloitteestaan viimeistään neljän viikon kuluttua siitä, kun se on saanut tiedon neuvottelujen päättymisestä, tai hallitustenvälisen sopimuksen neuvotelleen jäsenvaltion pyynnöstä myös oikeus arvioida neuvotellun sopimuksen yhteensopivuutta unionin lainsäädännön kanssa sen varmistamiseksi, että sopimus on lainsäädännön mukainen. Tässä tapauksessa jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle hallitustenvälinen sopimus, jonka neuvottelut on saatettu päätökseen, ennen hallitustenvälisen sopimuksen allekirjoittamista. Komission on arvioitava sopimus neljän kuukauden kuluessa. Jos tällaista yhteensopivuuden tarkastusta on pyydetty ja jos komissio ei tämän tarkastelukauden aikana esitä lausuntoaan, katsotaan, että komissio ei ole esittänyt vastalauseita.

Komission on laadittava kertomus ehdotetun päätöksen soveltamisesta neljän vuoden kuluttua sen voimaantulosta.

Ehdotettu päätös tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

¹⁰ Päällekkäisyydet vältetään myös kaasunsaannin turvaamista koskevan asetuksen osalta, koska tässä ehdotuksessa asetettujen entistä yksityiskohtaisempien sääntöjen mukaisella ilmoituksella täytetään vaatimukset, joista säädetään kaasunsaannin turvaamista koskevassa asetuksessa.

4. EHDOTUKSEN TALOUSARVIOVAIKUTUKSET

Ehdotuksella ei ole vaikutusta EU:n talousarvioon. Euroopan komissiolle aiheutuva uusi mutta vähäinen hallinnollinen taakka ei aiheuta lisäkustannuksia.

Ehdotus

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON PÄÄTÖS

energian alalla tehtyjä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden hallitustenvälisiä sopimuksia koskevan tietojenvaihtomekanismin perustamisesta

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, jotka

ottavat huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 194 artiklan,

ottavat huomioon Euroopan komission ehdotuksen,

ovat toimittaneet säädösehdotuksen jäsenvaltioiden parlamenteille,

ottavat huomioon Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon¹¹,

ottavat huomioon alueiden komitean lausunnon¹²,

noudattavat tavallista lainsäätämisyjärjestystä,

sekä katsovat seuraavaa:

- (1) Eurooppa-neuvosto on pyytänyt jäsenvaltioita ilmoittamaan 1 päivästä tammikuuta 2012 komissiolle kaikki uudet ja jo voimassa olevat kahdenväliset energiasopimuksensa kolmansien maiden kanssa. Komission on annettava nämä tiedot kaikkien muiden jäsenvaltioiden saataville asianmukaisessa muodossa, ottaen kuitenkin huomioon tarpeen kaupallisesti arkaluontoisten tietojen suojelemiseen.
- (2) Unionin lainsäädännön nojalla jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki asianmukaiset toimenpiteet perussopimuksista tai unionin toimielinten antamista säädöksistä johtuvien velvollisuuksien noudattamiseksi. Jäsenvaltioiden on näin ollen vältettävä ristiriitaisuuksia tai poistettava ne unionin lainsäädännön sekä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisten kansainvälisten sopimusten välillä.
- (3) Energian sisämarkkinoiden asianmukainen toiminta edellyttää, että kolmansista maista unioniin tuotavaan energiaan sovelletaan energian sisämarkkinoiden perustamista koskevia sääntöjä. Heikosti toimivat energian sisämarkkinat vaarantavat EU:n energian toimitusvarmuuden. Jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisiä energian alalla tehtyjä sopimuksia koskeva avoimuus tekisi unionille mahdolliseksi toteuttaa yhteenkuuluvuuden hengessä yhdenmukaisia toimia, joilla varmistetaan, että kyseiset

¹¹ EUVL C, s. .

¹² EUVL C, s. .

sopimukset ovat unionin lainsäädännön mukaisia ja että niillä voidaan turvata energian toimitukset.

- (4) Uusi tietojenvaihtomekanismi koskee vain hallitustenvälisiä sopimuksia, jotka todennäköisesti vaikuttavat energian sisämarkkinoihin tai energian toimitusvarmuuteen, koska nämä kaksi näkökohtaa liittyvät erottamattomasti toisiinsa. Mekanismia on sovellettava etenkin sellaisiin hallitustenvälisiin sopimuksiin, jotka vaikuttavat kaasun, öljyn tai sähkön toimittamiseen kiinteän infrastruktuurin kautta tai kolmansista maista unioniin tuotavan energian määrään.
- (5) Hallitustenväliset sopimukset, joista on kokonaisuudessaan ilmoitettava komissiolle muiden unionin säädösten, kuten [siirtymäjärjestelyistä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden kahdenvälisiä investointisopimuksia varten ... annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o .../...¹³] nojalla, on jätettävä tällä päätöksellä perustettavan tietojenvaihtomekanismin soveltamisalan ulkopuolelle.
- (6) Edellä mainitusta ilmoittamisvelvollisuudesta tehtävää poikkeusta ei saa soveltaa sellaisiin hallitustenvälisiin sopimuksiin, jotka on toimitettava komissiolle toimista kaasunsaannin turvaamiseksi ja neuvoston direktiivin 2004/67/EY kumoamisesta 20 päivänä lokakuuta 2010 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 994/2010¹⁴ 13 artiklan 6 kohdan nojalla. Tällaisista kolmansien maiden kanssa tehdyistä hallitustenvälisistä sopimuksista, jotka vaikuttavat kaasuinfrastruktuurin ja kaasuvarojen kehittämiseen ja käyttöön, on jatkossa ilmoitettava tässä päätöksessä säädettyjen sääntöjen mukaisesti. Pällekäisyyksien välttämiseksi katsotaan, että tämän päätöksen mukaisesti toimitetulla ilmoituksella täytetään asetuksessa (EU) N:o 994/2010 säädetty ilmoitusvelvollisuus.
- (7) Tämä päätös koskee kaupallisten toimijoiden välisiä sopimuksia vain niiltä osin, kun tällaisiin kaupallisiin sopimuksiin nimenomaisesti viitataan hallitustenvälisissä sopimuksissa. Kaupalliset toimijat, jotka neuvottelevat kaupallisista sopimuksista kolmansien maiden toimijoiden kanssa, voivat kuitenkin pyytää komissiolta ohjeita mahdollisten ristiriitaisuuksien välttämiseksi unionin lainsäädäntöön verrattuna.
- (8) Jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle kaikki voimassa olevat, Wienin yleissopimuksen¹⁵ 25 artiklassa tarkoitetut väliaikaisesti sovellettavat ja uudet hallitustenväliset sopimukset.
- (9) Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle jo aikomuksestaan käynnistää neuvottelut uusista hallitustenvälisistä sopimuksista tai voimassa olevien hallitustenvälisten sopimusten tarkistamisesta. Komissiolle on säännöllisesti tiedotettava käynnissä olevista neuvotteluista. Sillä on oltava oikeus osallistua neuvotteluihin tarkkailijana. Jäsenvaltiot voivat myös pyytää komissiota auttamaan niitä kolmansien maiden kanssa käytävien neuvottelujensa aikana.
- (10) Komissiolla on omasta pyynnöstään tai hallitustenvälisestä sopimuksesta neuvottelevan jäsenvaltion pyynnöstä oikeus arvioida neuvoteltavana olevan

¹³ [KOM(2010) 344 lopull., ei vielä annettu]

¹⁴ EUVL L 295, 12.11.2010, s. 1.

¹⁵ Vuonna 1969 tehty Wienin yleissopimus valtiosopimusoikeudesta.

sopimuksen yhteensopivuutta unionin lainsäädännön kanssa ennen sopimuksen tekemistä.

- (11) Kaikki tämän päätöksen soveltamisalaan kuuluvat lopulliset ja ratifioidut sopimukset on toimitettava komissiolle, jotta niistä voidaan toimittaa täysimääräiset tiedot kaikille muille jäsenvaltioille.
- (12) Komission on annettava kaikki vastaanotetut tiedot kaikkien muiden jäsenvaltioiden saataville sähköisessä muodossa. Komission on kunnioitettava jäsenvaltioiden pyyntöjä toimitettujen tietojen, etenkin kaupallisten tietojen, luottamuksellisesta käsittelystä. Luottamuksellisuutta koskevilla pyynnöillä ei kuitenkaan saa rajoittaa itse komission valtuuksia tarkastella luottamuksellisia tietoja, koska komission on saatava kattavat tiedot omaa arviointiaan varten. Luottamuksellisuutta koskevat pyynnot eivät vaikuta Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi 30 päivänä toukokuuta 2001 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1049/2001¹⁶ säädettyyn yleisön oikeuteen tutustua asiakirjoihin.
- (13) Hallitustenvälisiä sopimuksia koskevien tietojen pysyvällä vaihtamisella unionin tasolla annetaan mahdollisuus parhaiden käytäntöjen kehittämiseen. Komission on kyseisten parhaiden käytäntöjen perusteella suositeltava vakiolausekkeita, joita on käytettävä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden hallitustenvälisissä sopimuksissa. Tällaisten oikeudellisesti sitomattomien vakiolausekkeiden käytöllä voitaneen välttää ristiriitaisuudet hallitustenvälisen sopimusten ja unionin lainsäädännön välillä.
- (14) Voimassa olevia ja uusia hallitustenvälisiä sopimuksia koskevan tiedottamisen lisäämisellä voidaan kehittää energia-asioiden koordinointia jäsenvaltioiden välillä sekä jäsenvaltioiden ja komission välillä. Paremman koordinoinnin ansiosta jäsenvaltioille annetaan mahdollisuus hyötyä täysimääräisesti unionin poliittisesta ja taloudellisesta painoarvosta.
- (15) Tällä päätöksellä säädetty tietojenvaihtomekanismi ei vaikuta rikkomuksia ja kilpailua koskevien unionin sääntöjen soveltamiseen,

OVAT HYVÄKSYNEET TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Kohde ja soveltamisala

1. Tällä päätöksellä perustetaan mekanismi hallitustenvälisiä sopimuksia koskevien tietojen vaihtamiseksi jäsenvaltioiden ja komission välillä.
2. Tämän päätöksen soveltamisalaan eivät kuulu hallitustenväliset sopimukset, joihin jo kokonaisuudessaan sovelletaan unionin lainsäädännön nojalla muita erityisiä ilmoitusmenettelyjä, lukuun ottamatta hallitustenvälisiä sopimuksia, jotka on toimitettava komissiolle asetuksen (EU) N:o 994/2010 13 artiklan 6 kohdan mukaisesti.

¹⁶ EYVL L 8, 12.1.2001, s. 28.

2 artikla

Määritelmät

Tässä päätöksessä tarkoitetaan:

- 1) ”hallitustenvälisillä sopimuksilla” jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisiä oikeudellisesti sitovia sopimuksia, jotka todennäköisesti vaikuttavat energian sisämarkkinoiden toimintaan tai energian toimitusvarmuuteen unionissa;
- 2) ”voimassa olevilla hallitustenvälisillä sopimuksilla” hallitustenvälisiä sopimuksia, jotka ovat tulleet voimaan ennen tämän päätöksen voimaantuloa.

3 artikla

Tietojen vaihtaminen komission ja jäsenvaltioiden välillä

1. Jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle viimeistään kolmen kuukauden kuluttua tämän päätöksen voimaantulosta kaikki niiden ja kolmansien maiden välillä tehdyt voimassa olevat ja väliaikaisesti sovellettavat hallitustenväliset sopimukset kokonaisuudessaan, mukaan luettuina sopimusten liitteet ja muut tekstit, joihin niissä nimenomaisesti viitataan, sekä kaikki niihin tehdyt tarkistukset. Komission on annettava vastaanotetut asiakirjat sähköisessä muodossa kaikkien muiden jäsenvaltioiden saataville. Voimassa olevat tai väliaikaisesti sovellettavat hallitustenväliset sopimukset, joista on viimeistään tämän päätöksen voimaantulopäivänä ilmoitettu komissiolle asetuksen (EU) N:o 994/2010 mukaisesti ja jotka täyttävät tämän kohdan vaatimukset, katsotaan tämän päätöksen mukaisesti ilmoitetuiksi.

2. Jos jäsenvaltio aikoo käynnistää kolmannen maan kanssa neuvottelut voimassa olevan hallitustenvälisen sopimuksen tarkistamiseksi tai uuden hallitustenvälisen sopimuksen tekemiseksi, jäsenvaltion on ilmoitettava komissiolle kirjallisesti aikomuksestaan mahdollisimman aikaisin ennen neuvottelujen suunniteltua käynnistämistä. Komissiolle toimitettaviin tietoihin on sisällytettävä asiaa koskevat asiakirjat, ilmoitus neuvotteluissa käsiteltävistä säännöksistä, neuvottelujen tavoitteet sekä muut asiaan liittyvät tiedot. Voimassa olevaa sopimusta tarkistettaessa komissiolle toimitettavissa tiedoissa on ilmoitettava säännökset, joista neuvotellaan uudelleen. Komission on annettava vastaanotetut tiedot kaikkien muiden jäsenvaltioiden saataville sähköisessä muodossa. Kyseisen jäsenvaltion on säännöllisesti tiedotettava komissiolle käynnissä olevista neuvotteluista. Komissio voi omasta tai kyseisen jäsenvaltion pyynnöstä osallistua neuvotteluihin tarkkailijana.

3. Hallitustenvälistä sopimusta tai hallitustenvälisen sopimuksen tarkistusta ratifioitaessa kyseisen jäsenvaltion on toimitettava komissiolle sopimus tai sopimuksen tarkistus, mukaan luettuina niiden liitteet ja muut tekstit, joihin sopimuksissa tai tarkistuksissa nimenomaisesti viitataan, ja komission on annettava vastaanotetut asiakirjat sähköisessä muodossa kaikkien muiden jäsenvaltioiden saataville, lukuun ottamatta luottamuksellisiksi 7 artiklan mukaisesti määritettyjä osia.

4 artikla

Komission tarjoama apu

Kun jäsenvaltio ilmoittaa komissiolle 3 artiklan 2 kohdan mukaisesti, että se aikoo käynnistää neuvottelut voimassa olevan hallitustenvälisen sopimuksen tarkistamiseksi tai uuden

hallitustenvälisen sopimuksen tekemiseksi, jäsenvaltio voi pyytää komissiolta apua kolmannen maan kanssa käytäviä neuvotteluja varten.

5 artikla

Yhteensopivuuden ennakotarkastus

Komissio voi viimeistään neljän viikon kuluttua neuvottelujen loppuunsaattamista koskevasta ilmoituksesta omasta aloitteestaan tai hallitustenvälisestä sopimuksesta neuvotelleen jäsenvaltion pyynnöstä arvioida neuvotellun sopimuksen yhteensopivuutta unionin lainsäädännön kanssa ennen sopimuksen tekemistä. Jos komissio tai kyseinen jäsenvaltio pyytää tällaista neuvotellun hallitustenvälisen sopimuksen ennakkoarviointia unionin lainsäädäntöön verrattuna, neuvoteltu mutta vielä allekirjoittamaton hallitustenvälisen sopimuksen luonnos on toimitettava komission tarkasteltavaksi. Kyseinen jäsenvaltio saa allekirjoittaa sopimuksen vasta neljän kuukauden kuluttua hallitustenvälisen sopimuksen luonnoksen toimittamisesta. Tarkastelukautta voidaan jatkaa kyseisen jäsenvaltion suostumuksella. Jos yhteensopivuuden tarkastusta on pyydetty ja jos komissio ei tarkastelukauden aikana esitä lausuntoaan, katsotaan, että komissio ei ole esittänyt vastalauseita.

6 artikla

Koordinointi jäsenvaltioiden kanssa

1. Komissio edistää jäsenvaltioiden keskinäistä koordinointia, jotta voidaan

- a) tarkastella hallitustenvälisiin sopimuksiin liittyvää kehitystä;
- b) määrittää hallitustenvälisiin sopimuksiin liittyvät yhteiset ongelmat ja tarkastella asianmukaisia toimenpiteitä kyseisten ongelmien ratkaisemiseksi;
- c) laatia parhaisiin käytäntöihin perustuvia vakiolausekkeita, joiden käytöllä voitaisiin varmistaa tulevien hallitustenvälisen sopimusten yhteensopivuus unionin energialainsäädännön kanssa.

7 artikla

Luottamuksellisuus

Kun jäsenvaltio toimittaa komissiolle tietoja 3 artiklan mukaisesti, jäsenvaltio voi ilmoittaa, onko tietojen, erityisesti kaupallisten tietojen, jokin osa katsottava luottamukselliseksi ja voidaanko toimitetut tiedot esittää muille jäsenvaltioille. Komission on noudatettava tällaisia ilmoituksia. Luottamuksellisuutta koskevat pyynnot eivät vaikuta komission oikeuteen tarkastella luottamuksellisia tietoja.

8 artikla

Uudelleentarkastelu

1. Komission on neljän vuoden kuluttua tämän päätöksen voimaantulosta toimitettava Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle kertomus tämän päätöksen soveltamisesta.

2. Kertomuksessa on erityisesti arvioitava sitä, onko tällä päätöksellä luotu riittävät puitteet varmistamaan hallitustenvälisten sopimusten yhteensopivuus unionin lainsäädännön kanssa ja korkeatasoinen koordinointi jäsenvaltioiden välillä hallitustenvälisten sopimusten osalta.

9 artikla
Voimaantulo

Tämä päätös tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

10 artikla
Osoitus

Tämä päätös on osoitettu jäsenvaltioille.

Tehty Brysselissä

Euroopan parlamentin puolesta
Puhemies

Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja